ПрАТ "ВНЗ "МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ"

Навчально-науковий інститут права імені князя Володимира Великого

МАУП

Кафедра теорії держави і права та конституційного права

Затверджую:
Директор Навчально-наукового інституту права ім.князя Володимира Великого

_____
Микола ЗУБРИЦЬКИЙ
"28" _____08_____ 2025 р.

Схвалено на засіданні кафедри теорії держави і права та конституційного права
Протокол № 1 від 27.08.2025р.
Завідувач кафедри

_____
Анатолій ТАЛАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЮРИДИЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ»

Спеціальності: **К9 Правоохоронна діяльність**

Освітнього рівня: **перший (бакалаврський) рівень**

Освітньої програми: **«Правоохоронна діяльність»**

Спеціалізація: _____

Київ МАУП 2025

Розробник силабусу навчальної дисципліни:

Тернавська Анастасія Андріївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії держави і права та конституційного права _____
(підпис)

Викладач:

Тернавська Анастасія Андріївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії держави і права та конституційного права _____
(підпис)

Силабус розглянуто на засіданні кафедри теорії держави і права та конституційного права
Протокол № 1 від 27.08.2025р.

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	**Юридична деонтологія**
Шифр та назва спеціальності	К9 Правоохоронна діяльність
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	Обов'язкова
Кількість кредитів і годин	**3 кредити/90 год** Лекції : **26** Семінарські заняття:**16** Самостійна робота студентів: **48**
Терміни вивчення дисципліни	І семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	**залік**
Сторінка дисципліни на сайті	https://maup.com.ua/assets/files/sylabus/pravo/teory/yuridichna-deontologiya.pdf

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація.

	Тернавська Анастасія Андріївна кандидат юридичних наук Доцент кафедри держави і права та конституційного права
Дисципліни, які викладає НПП	Юридична деонтологія
Напрями наукових досліджень	Етичні стандарти юридичної професії; професійні конлікти та етичні дилеми, психологічні аспекти юридичної діяльності; деонтологія у цифрову епоху, порівняльна юридична деонтологія; деонтологія окремих юридичних професій; деонтологія правотворчості та правозастосування; комунікативна та етикетна складова юридичної професії; антикорупційна деонтологія; деотологічна підготовка майбутніх юристів
	ORCID: https://orcid.org/0000-0003-2624-7645

Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців	
Контактна інформація викладача:	
E-mail:	anastasiia.ternavskaya@gmail.com
Контактний тел.	_____
Телефон кафедри	(044) 490-95-02, (044) 490-95-21
Портфоліо викладача на сайті кафедри/Інституту/Академії	https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/instituti/institut-prava/kafedra-istorii-ta-teorii-derzhavi-i-prava/strilec-vasil.html

Анотація курсу. Дисципліна «Юридична деонтологія» належить до обов'язкової дисципліни професійної підготовки за ступенем вищої освіти «Бакалавр» та спрямована на формування у майбутніх правників цілісного уявлення про професійні етичні стандарти юридичної діяльності, моральні засади правозастосування та роль особистості юриста у забезпеченні верховенства права. Дисципліна розкриває зміст і структуру професійної етики юриста, принципи юридичної моральності, вимоги до поведінки представників різних правничих професій — суддів, адвокатів, прокурорів, нотаріусів, слідчих та працівників правоохоронних органів.

У курсі розглядаються питання взаємозв'язку права й моралі, професійної честі та відповідальності юриста, етичних дилем і конфліктів інтересів, психологічних основ професійної діяльності, а також проблеми етичної комунікації та правового етикету. Значна увага приділяється сучасним викликам юридичної деонтології: використанню цифрових технологій і штучного інтелекту у правосудді, забезпеченню інформаційної безпеки, запобіганню корупції та дотриманню стандартів поведінки в умовах публічності.

Вивчення дисципліни сприяє розвитку професійної правосвідомості, морально-психологічної готовності до роботи в юридичній сфері та здатності приймати етично виважені рішення. Курс закладає основи відповідальної правничої поведінки, формує етичні компетентності та культуру спілкування, необхідні для ефективної та гуманістично орієнтованої діяльності юриста.

Предмет вивчення дисципліни є морально-етичні норми, принципи, правила та стандарти поведінки юриста, а також психологічні, професійні та соціальні чинники, що визначають характер і зміст професійної діяльності правника, його взаємодію з учасниками правових відносин, суспільством і державою.

Мета курсу: формування у здобувачів правничої освіти системи знань про морально-етичні засади юридичної професії, розвиток професійної правосвідомості, відповідальності та культури поведінки юриста, а також здатності приймати етично обґрунтовані рішення у процесі правотворчої, правозастосовної, правозахисної та правоохоронної діяльності.

Завдання навчальної дисципліни: розкрити зміст та структуру професійної юридичної етики, її місце в системі правничих знань та взаємозв'язок із правовою культурою й правосвідомістю; сформувати у здобувачів знання про морально-етичні принципи та стандарти професійної поведінки юриста, зокрема судді, адвоката, прокурора, нотаріуса, слідчого та інших правників; ознайомити студентів із правовими та етичними вимогами до здійснення юридичної діяльності, включно з питаннями професійної відповідальності та недопущення конфлікту інтересів; розвинути здатність аналізувати та вирішувати етичні дилеми, що виникають у правотворчості, правозастосуванні та правозахисній діяльності; сприяти формуванню професійної культури спілкування та правового етикету, розвитку навичок коректної комунікації з учасниками правових відносин; забезпечити розуміння психологічних аспектів юридичної професії, зокрема професійної деформації, стресостійкості та емоційної регуляції; сформувати у студентів здатність оцінювати поведінку юриста з позицій етичності, законності та професійної відповідальності; ознайомити з сучасними викликами юридичної деонтології, зокрема цифровою етикою, використанням штучного інтелекту, інформаційною безпекою та антикорупційними стандартами.

Пререквізити навчальної дисципліни: «Правознавство», «Логіка», "Вступ до спеціальності: Правоохоронна діяльність".

Постреквізити навчальної дисципліни. «Конституційне право», «Адміністративне право», «Адміністративне процес», «Кримінальний процес», «Кримінальне право», «Цивільний процес», «Судові та правоохоронні органи».

Програмні компетентності.

Загальні кометентності	ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 6. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем. ЗК 7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК 10. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Спеціальні (фахові/предметні) компетентності	СК 1. Усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, способів та механізмів реалізації цих функцій. СК 3. Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ. СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.
Результати навчання	РН 1. Розуміти історичний, економічний, технологічний і культурний контексти розвитку правоохоронної діяльності. РН 2. Вести міжособистісний діалог та превентивну комунікацію з метою виконання завдань професійної діяльності. РН 3. Розуміти та професійно застосовувати понятійний апарат права та правоохоронної діяльності. РН 4. Формулювати і перевіряти гіпотези, виокремлювати юридично значущі факти, виявляти причинно-наслідкові зв'язки в діях і явищах для прийняття оптимального рішення в конкретних ситуаціях. РН 6. Знати і розуміти принципи доброчесності та номи етичної поведінки, дотримуватися їх у професійній діяльності. РН 10. Виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки. РН 11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи. РН 14. Здійснювати пошук та аналіз новітньої інформації у сфері правоохоронної діяльності, мати навички саморозвитку та самоосвіти протягом життя, підвищення професійної майстерності, вивчення та

	використання передового досвіду у сфері правоохоронної діяльності.

Зміст навчальної дисципліни.

	Курс **I** Семестр **1** Обсяг в кредитах ЄКТС/Всього годин **3/ 90** Назва теми	Кількість годин, з них:			
		Лекції (Л)	Семін. зан. (СЗ)	Сам. роб. студ. (СРС)	Методи навчання/ методи оцінювання
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Загальні положення та історичні передумови виникнення юридичної деонтології					
1.	Предмет, об'єкт та історія виникнення юридичної деонтології.	2	2	6	**Методи навчання:** словесні (навчальна лекція; бесіда; навчальна дискусія); індуктивний метод; дедуктивний метод; ; аналітичний; синтетичний; пояснювально-ілюстративний; метод проблемного викладу; частково-пошуковий; дослідницький; інтерактивні методи (аналіз ситуацій; дискусії, дебати, полеміки; діалог, синтез думок; мозковий штурм; відпрацювання навичок; ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань); інноваційні методи навчання (компетентнісний; проєктно-дослідницький); кейс-метод. **Методи оцінювання:** усний контроль (усне опитування, оцінювання участі у дискусіях, інших інтерактивних методах навчання); письмовий контроль (контрольні, самостійні роботи, реферати); тестовий контроль (тести закритої форми: тест-альтернатива, тест-відповідність); метод самоконтролю та самооцінки.
2.	Методологія та зміст юридичних наук.	2	2	6	
3.	Загальна характеристика юридичної діяльності.	2	2	6	
4.	Загальна характеристика юридичної професії. Особливості окремих видів юридичної практичної діяльності.	4	2	6	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2: Культура як основа професійних якостей юриста					
5.	Різновиди культури юриста.	4	2	6	
6.	Естетична складова професії юриста.	4	2	6	
7.	Морально-професійний обов'язок юриста.	4	2	6	
8.	Роль деонтологічних кодексів у регулюванні професійної поведінки юристів	4	2	6	
Модульна контрольна робота					
		26	**16**	**48**	
	ВСЬОГО	**90 год.**			
	Форма контролю	**Залік**			

Зміст самостійної роботи здобувача освіти з навчальної дисципліни «Юридична деонтологія» передбачає підготовку до аудиторних занять шляхом опанування матеріалів лекції, вивчення базової і додаткової літератури, періодичних видань, Інтернет-джерел та судової практики, виконання практичних завдань (написання рефератів, аналіз проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень до виступу на конференціях, участь в конкурсах наукових робіт,

підготовці та публікації наукових статей, тез тощо) протягом семестру; самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни; підготовку доповідей та презентацій за тематикою практичних занять; виконання індивідуальних завдань; підготовку до усіх видів контролю, у тому числі модульної контрольної роботи і підсумкової атестації; підготовку юридичних документів, інші види діяльності, що використовуються в Академії, Інституті і кафедрі.

Зміст самостійної роботи здобувача освіти визначається робочою програмою навчальної дисципліни конкретної навчальної дисципліни, методичними рекомендаціями для завданнями та рекомендаціями викладача.

Технічне обладнання та/або програмне забезпечення. В освітньому процесі використовуються навчальні аудиторії, бібліотека, мультимедійний проектор та комп'ютер для проведення лекційних та семінарських занять з елементам презентації. Вивчення окремих тем і виконання практичних завдань потребує доступу до інформації зі всесвітньої мережі Інтернет, який забезпечується безкоштовною мережею Wi-Fi.

Форми та методи контролю.

Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на поточний і підсумковий (семестровий).

Поточний контроль здійснюють під час проведення семінарських занять, метою якого є систематична перевірка розуміння та засвоєння теоретичного навчального матеріалу, уміння використовувати теоретичні знання під час виконання практичних завдань тощо. Можливості поточного контролю є надзвичайно широкими: мотивація навчання, стимулювання навчально-пізнавальної діяльності, диференційований підхід до навчання, індивідуалізація навчання тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

-виступ з основного питання;

-усна доповідь;

- доповнення, запитання до того, хто відповідає;
- систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз законодавства ;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати, доповіді тощо);
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- презентації;
- самостійне опрацювання тем.

Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на поточний і підсумковий .

Методи поточного контролю: усний контроль (опитування, бесіда, доповідь, повідомлення тощо); письмовий контроль (контрольна робота, реферат, виклад матеріалу на задану тему в письмовій формі тощо); комбінований контроль; презентація самостійної роботи; спостереження як метод контролю; тестовий контроль; проблемні ситуації.

Система оцінювання та вимоги.
Таблиця розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти*

	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Модульна контрольна робота***	Залік	Загальна кількість балів
	СЗ 1	СЗ 2	СЗ 3	СЗ 4	СЗ 5	СЗ 6	СЗ 7	СЗ 8			
*Робота на семінарському занятті (СЗ)***	5	5	5	5	5	5	5	5	**20**	**40******	**100**
*Самостійна робота****	5	5	5	5	5	5	5	5			

*Таблиця містити інформацію про максимальні бали за кожен вид навчальної роботи здобувача вищої освіти.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність здобувачу освіти виставляють оцінки з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти та розподіл балів, які вони отримують, регламентуються Положенням про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП».

**Робота на семінарському занятті оцінюється у 5 бали.

Види робіт передбачених на семінарському занятті:
- експрес-опитування;
- опитування за темою заняття;
- тест;
- виконання практичного завдання;
- розв'язання задач;
- презентації студентів.

*** Самостійна робота студента передбачає підготовка до аудиторних занять шляхом опанування матеріалів лекції, вивчення базової і додаткової літератури, періодичних видань, Інтернет-джерел та судової практики, підготовка юридичних документів, опрацювання матеріалу відведеного для самостійного опрацювання. Самостійна робота з кожної теми за робочою програмою навчальної дисципліни оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів з використанням стандартизованих узагальнених критеріїв оцінювання знань.

***Модульний контроль здійснюється у вигляді *тестування*.

Студентами пропонуються тестові завдання у кількості 20 питань.

Види тестових завдань:

- З вибором однієї правильної відповіді з наведених варіантів;
- З вибором кількох правильних відповідей;

Критерії оцінювання: виконання тестових завдань – максимум **20 балів** (1 бал за 1 правильну відповідь).

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни «Юридична деонтологія» є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти. Він проводиться

в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться у формі **заліку** (письмово). Студента допускають до семестрового контролю за умови виконання ним усіх видів робіт.

Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка з дисципліни визначається як сума (проста або зважена) балів за змістовими модулями. Залік виставляється за результатами роботи здобувача освіти впродовж усього семестру. Рейтингова оцінка здобувача освіти складається з балів, отриманих здобувачем за результатами заходів поточного контролю, заохочувальних балів.

Здобувачі освіти, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

****Зі здобувачами, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, на останньому за розкладом занятті з дисципліни в семестрі викладач проводить підсумковий семестровий контроль у вигляді **заліку**.

Оцінювання додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності. До додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності відносять участь здобувачів у роботі наукових конференцій, наукових гуртків здобувачів і проблемних груп, підготовці публікацій, участь у Всеукраїнських олімпіадах і конкурсах та Міжнародних конкурсах тощо понад обсяги завдань, які встановлені відповідною робочою програмою навчальної дисципліни.

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі та виконували певні види додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності, можуть присуджуватися заохочувальні (бонусні) бали за визначену освітню компоненту.

Також, заохочувальні бали можуть нараховуватися, якщо здобувач освіти, наприклад, виконав і захистив певні види робіт, відвідував всі лекції, семінарські й практичні заняття, має власний рукописний конспект лекцій та опрацьований додатковий навчальний матеріал, немає пропусків занять без поважних причин, відвідував додаткові консультації за участі лектора тощо.

Сума заохочувальних балів враховується при виставленні підсумкових балів в заліково-екзаменаційну відомість (але не більше **89 балів** в загальному підсумку) і може бути автоматично зарахована при виставленні підсумкової семестрової оцінки з відповідної освітньої компоненти.

Заохочувальні бали не є нормативними і не входять до таблиці розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти та основної шкали системи оцінювання.

Один захід може бути підставою для виставлення заохочувальних балів лише за однією найбільш релевантною освітньою компонентою.

Для оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти впродовж семестру застосовується 100-бальна, національна та шкала ЄКТС оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	**Оцінка ECT8**	**Оцінка за національною шкалою**	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	**для заліку**
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		

68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу.

Для успішного засвоєння курсу "Юридична деонтологія" здобувач освіти має:
- регулярно відвідувати лекційні та семінарські заняття;
- систематично, системно й активно працювати на лекційних і псемінарських заняттях;
- відпрацьовувати пропущені заняття або незадовільні оцінки, отримані на заняттях;
- виконувати у повному обсязі завдання, які вимагає підготувати викладач, належна їх якість;
- виконувати контрольні та інші самостійні роботи;
- дотримуватися норм академічної поведінки та етики.

Курс "Юридична деонтологія" передбачає засвоєння та дотримання принципів етики та академічної доброчесності, зокрема орієнтації на запобігання плагіату у будь-яких його проявах: всі роботи, доповіді, есе, реферати та презентації мають бути оригінальними та авторськими, не переобтяженими цитатами, що мають супроводжуватися посиланнями на першоджерела. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Оцінювання здобувача освіти орієнтовано на отримання балів за активність на семінарських заняттях, виконання завдань для самостійної роботи, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички за які можуть бути, за рішенням викладача, нараховані додаткові (бонусні) бали (участь у круглих столах, наукових конференціях, олімпіадах та наукових конкурсах серед студентів).

Методичне забезпечення навчальної дисципліни.

1. https://maup.com.ua/assets/files/sylabus/pravo/teory/yuridichna-deontologiya.pdf

Рекомендовані джерела інформації.

Основна:

1. Конституція України: Основний Закон України від 28 червня 1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text
2. Кодекс суддівської етики, затверджений XI черговий з'їзд суддів України 22.02.2013 р., в редакції від 18. 09. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text
3. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів, затверджений Всеукраїнською конференцією прокурорів 27.04.2017 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text
4. Правила адвокатської етики, в редакції від 15. 02. 2019 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text.
5. Курс лекцій з юридичної деонтології/ за заг. ред. І. А. Логвиненка, І. Л. Невзорова. Харків: ХНУВС, 2022. 184 с.
6. Бабенко А. М., Борисова О. О. Юридична деонтологія : навч. посіб. Одеса : ОДУВС, 2022. 176 с.
7. Сучасні основи професійної діяльності правника / Л. В. Радовецька, О. О. Тихомиров, О. К. Тугарова та ін. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2022. 344 с.
8. Юридична деонтологія. А. М. Бабенко, О. О. Борисова. Одеса: ОДУВС, 2022. 176 с.
9. Вавринчук М. П., Кравчук С. Й. Юридична деонтологія. Основи професійної діяльності юриста : навч. посіб. Хмельницький : ХНУ, 2023. 234 с.

Додаткова:

1. Базь А. В. Правові конфлікти: способи їх вирішення та попередження. Київ : Національний авіаційний університет, 2020. 113 с.
2. Грищенко Н. В. Деонтологічна складова професійної підготовки працівників поліції. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. Харків : ХНУВС, 2020. С. 22–24.
3. Десять основних правозахисних стандартів правильної поведінки для правоохоронних органів, POL 30/04/98, Лондон. Міжнародна Амністія.
4. Казначеєв Д. Г., Настич Т. М. Забезпечення принципу гендерної рівності у правоохоронній діяльності. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наукових пр. Харків : ХНУВС, 2020. С. 31–33.
5. Коментар Міжнародної асоціації юристів (IBA) «Міжнародні принципи поведінки юристів».
6. Пендюра М. М. Поліцейська деонтологія : курс лекцій. Київ : 7БЦ, 2021. 277 с.
7. Юридична деонтологія : навч. посіб. О. В. Марченко. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ. 2025. 168 с.
8. Юридична деонтологія : мультимедійний посібник. Київ : НАВС, 2024. Електронне видання Національної академії внутрішніх справ.

Інформаційні ресурси:

1. Законодавство України. URL: http://zakon1.rada.gov.ua
2. Вебсайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua
3. Вебсайт Юридичної газети URL: http://www.yur-gazeta.com/
4. Вебсайт юридичного журналу «Право України». URL: https://pravoua.com.ua/uk
5. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: https://www.rada.gov.ua
6. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: http://www.president.gov.ua
7. Урядовий портал (Кабінет Міністрів України). URL: http://www.kmu.gov.ua
8. Міністерство внутрішніх справ України.URL: http://mvs.gov.ua
9. Міністерство юстиції України. URL:http://www.minjust.gov.ua